

EĞİTİMİN TİCARİLEŞTİRİLMESİ ve ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ

Onur İNCE-ODTÜ Elektrik ve Elektronik Müh. 4. Sınıf Öğrencisi

“Dünya eğitim sektörü yıllık 2 trilyonluk bir pazar durumunda... Dünya toplam ticareti üzerinden dolaşıma giren paranın 1997 rakamları ile 5.47 trilyon dolar olduğu düşünülürse, eğitim üzerinden dolaşıma giren 2 trilyon doların çekiciliği kendiliğinden anlaşılır.”

Dünya ölçüsünde eğitim, sağlık ve benzeri sosyal hizmet alanlarının geniş çaplı tasfiyesinin yaygınlaşmaya başladığı bir dönemdeyiz. Bugün üniversitelerimizde yaşanan yapısal dönüşümleri anlayabilmenin, bu politikalara karşı güçlü bir mücadele verebilmenin ön koşulu, kuşkusuz dünya ölçüsünde yaygınlaşan bu neo-liberal politikaları anlayabilmekten geçmektedir. Eğitim sisteminin karanlık çağlardan bu yana yaşadığı en güçlü gerilemeyi oluşturan temel neden, bu neo-liberal dönüşümlerin kendisidir.

Eski YÖK Başkanı Kemal Gürüz, 1994'te TÜSİAD için hazırladığı raporda, “yarı kamusal” eğitimi tanımlamakta ve şöyle devam etmektedir:

“Eğitim yarı kamusal bir hizmetal olduğuna göre bu hizmetten yararlananlar hizmetin karşılığını ödemek zorundadır... Yüksek

öğretimin yarattığı katma değer önemli bir kısmının, bu eğitimi gören kişilere döndüğü artık tartışma götürmeyen konular haline gelmiştir. Ve bu nedenden dolayı hiçbir ülkenin, yüksek öğretimin en pahalı şeklini ücretsiz olarak her isteyene sunamayacağı giderek daha iyi anlaşılmaktadır.”

Üniversiteler ellerindeki birikimi “gereksiz olan” (sermaye açısından gereksiz!) konularda değil de sermayenin çıkarları doğrultusunda kullanacak, maliyeti oldukça yüksek araştırma ve geliştirme (AR-GE) projeleri üniversitelere yıkılacaktır. Üniversiteler de buralardan elde ettikleri gelirlerle sermaye devletine yük olmaktan çıkacak, hatta kâr elde etmeye bile başlayacaklardır. Toplum için yararlı olmayacak alanlarda teknoloji üretilecek ve tüketilecek, daha yararlı alanlarda ise teknolojik araştırmaların önü tıkanacaktır.

Teknokentler, yani işçi-emekçilerin vergileriyle oluşturulan ve onların yaşamlarını daha da rahatlatmak için bilim yapması gereken üniversitelerin, bu görevlerinin tam aksine, silah ve savaş sanayisine nasıl hizmet ettiğini, hayatı kolaylaştırmak ve güzelleştirmek yerine en ileri teknolojide savaş malzemesi üreterek nasıl yıkım ve

sefalet yarattıklarını gözler önüne sermektir. Bu çerçevede inceleyeceğimiz ODTÜ-Teknokent, gerek Türkiye’de “bir ilk” olma özelliği taşıması açısından, gerekse birçok noktada “pilot okul” olarak seçildiğinden bizlere bu konuda yeterli açıklığı sağlayacaktır.

Şu an bünyesinde 112 firma, 539 araştırmacı (bilimadamı da diyebilirsiniz) ve toplam yüzde 85’i mühendis olan 1400 kişilik işgücüne sahip olan Teknokent, genel olarak üç ana dalda proje üretiyor. Bunlardan yüzde 51’i bilişim sektörüne, yüzde 22’si savaş ve savunma sanayisine ve yüzde 13’ü de elektronik sanayisine yapılıyor. Teknokent bünyesinde bulunan firmalar 2002 yılında ABD ve AB ülkelerine toplam 2 milyon dolarlık, 2003 yılında ise 10 milyon doların üzerinde yazılım ve teknoloji ihrac ettiler. 2020 yılına dek ODTÜ-Teknokent bünyesinde, 80 hektar arazi üzerinde, 200 bin metrekare kapalı alan içinde 4 bin nitelikli iş gücüne sahip 500 firmada, 200 milyon dolar/yıl AR-GE bütçesine, 4 milyar dolar yıllık ciroya, 800 milyon dolar yıllık ihracata ulaşılması hedefleniyor.

ODTÜ-Teknokent hakkındaki genel bilgileri bu şekilde verdikten sonra

şunu hemen belirtelim. Yukarıdaki veriler okunduktan sonra bu oluşumların ülke kalkınmasına oldukça önemli yararları olduğu ve teknolojik gelişimi hızlandırdığı düşünülebilir. Fakat konuyu biraz daha derinlemesine inceledikten sonra olayın aslında hiç de öyle büyüleyici ve heyecanlandırıcı olmadığı, aksine teknokentlerin, tamamıyla kapitalist mantık çerçevesinde, sermayenin çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda oluşturulmuş kurumlar oldukları görülecektir.

Bilim adamlarına, profesör ve doçentlere hazırlattıkları projeleri, büyük tekellerin patronlarına satarak, normalde halkın çıkarları ve insanlığın ihtiyaçları için kullanılması gereken teknolojiyi tekellere teslim eden sermayenin teknokentlerinin zararları, yalnızca bununla sınırlı değil. Ürettikleri savaş malzemeleriyle birebir militarizmin yaygınlaşmasına neden olan teknokentler, böylelikle hizmetlerini silah tekellerinin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirmiş oluyorlar. Bünyesinde 35 tane silah teknolojisi üreten firma barındıran ODTÜ-Teknokent, bu konuda sınır tanımıyor. Zira projelerini sadece Türk silah tekelleriyle sınırlamamakta, ayrıca ABD ve Avrupa'ya da bu alanda önemli oranda teknoloji ihracı yapmaktadır.

Savaş sanayisinin ve silah projelerinin ODTÜ Teknokent için ne derece önemli olduğunun bir kanıtı da 6 kişiden oluşan Teknokent Yönetim Kurulu'nun bir üyesinin yüksek rütbeli asker olmasıdır.

ODTÜ-Teknokent'te faaliyeti olan şirketleri "kimlere proje satıyorlar" diyerek incelediğimizde, karşımıza uluslararası silah üreticilerinin isimleri çıkmaktadır. Örneğin ABD ve

İsrail Silahlı Kuvvetleri tarafından standart atış eğitim sistemi olarak onaylanan Mini RETS cihazının tamamı Teknokent'te geliştirilmiştir.

Tüm bunlar gösteriyor ki, aslında hergün toplum için üretim yapmayı amaç edinen geleceğin mühendisleri olabilmek için derslere girdiğimiz sınıfların hemen yanlarında kurulan bu büyük binalarda savunma ve savaş teknolojisi üretilmektedir. ODTÜ-Teknokent'ten sorumlu Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Canan Çilingir ise, "Sanayi kuruluşlarıyla yapılan bu işbirliğinin hem onlara hem topluma hizmet ettiğini" söylüyor.

Bilime yönelik bu saldırının ne şekilde devam edeceği ise, Radikal yazarı Murat Yetkin'in ODTÜ Rektörü ile yaptığı söyleşide açığa çıkıyor. Rektör Ural Akbulut, "ODTÜ, salt savunma sanayisinin AR-GE projeleri üzerine çalışacak şirketler için üst düzeyde NATO ve AB standartlarına uygun korumalı bir alan ayırmış durumda. Şimdiki hedefimiz burada bir savunma sanayisi üretim kompleksi yükseltmek" diyerek, bunun daha bir

başlangıç olduğunu, esas silah üretiminin yakında başlayacağını belirtiyor.

Bilimsel yaratıcılığın bu şekilde piyasalaştırılmasının örnekleri, daha öncesinden de ODTÜ'de mevcuttu. Radar sistemleri üzerine çalışan bir şirketle yakın bağlantı olan bir öğretim görevlisinin bu konuyla ilgili 4. sınıf öğrencilerine tez ödevi vermesi bunun en açık ifadelerinden biriydi.

YÖK'ün kurulmasıyla başlayan süreç tamamlanmak üzere. Aslında fiilen yıllardır işletme gibi hareket eden üniversitelerin belli eksiklikleri tamamlamak için hazırlattığı YÖK yasa tasarısı bunun yasallaşması anlamına geliyor. Üniversitelerde oluşturulan KOSGEB, AR-GE, Teknokent, TEKMER'ler gibi kuruluşlara bu gözle bakmak gerekiyor.

Üniversiteler, sistemin ideolojik yeniden yapılandırılması ve ona hizmet sunacak kadrolar yetiştirilmesi işlevlerinin yanısıra sermayenin ucuz laboratuvarları olma yolunda ilerliyor. Bu "kazanım"ın en önemli aracı, tüm dünyada olduğu gibi Türk üniversitelerin-

de de bir bir açılan teknokentler. “Akademisyenlerin, mühendislerin ve sanayicilerin birarada olmasından doğan büyük sinerji, bilim ve teknolojinin günümüzde ulaştığı düzey, azgın rekabet, tüm dünyada ve ülkemizde bilgi ve teknolojinin en yoğun üretildiği merkezler haline üniversiteyi getirdi” diyerek maskelenen teknokentlerin tek amacı, büyük sermaye çevrelerinin yapacağı bilimsel çalışmalarını üniversite laboratuvarlarında, onun teknik araçlarını kullanarak ucuza getirmek. Özel şirketler tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye’de 2003 yılında internet ve ağ uzmanı açığının 20 bin civarında olduğu ve bunun sürekli artacağı söyleniyor. Teknokent uygulamalarıyla üniversiteler bu kalifiye işçi potansiyelini karşılayacaklar.

Sömürücü sınıfın, burjuvazinin çıkarlarını tüm toplumun çıkarları olarak gösteren üniversite, Küçük Ölçekli Sanayi Geliştirme Merkezleri ya da teknokentler oluşturarak toplumun hizmetinde olduğunu ifade etmeye çalışıyor. Fakat biz kapitalizmin doğası gereği teknolojik gelişme ve ilerlemeyi işçi ve emekçilerin, onların çocuklarının aleyhine kullandığını biliyoruz. Her şeyin kar için yapıldığı bir ortamda üniversitenin sanayiye katkısı, patronlara katkıdan başka bir anlam taşıyor.

Bugün biz mühendislere düşen görev, toplum için, insanlık için bilim üretmemiz gerektiği bilinciyle sorumluluklarımızı yerine getirmektir. Üniversitelerimizin sermayeye peşkeş çekilmesine karşı çıkmalı ve bu oyuna ortak olmamalıyız. Kapitalizm bize hiçbir gelecek veremez. Gelecek bizim ellerimizdedir. Gelecek, birlikte gerçekleştireceğimiz mücadelemizdedir.

Anayasa Mahkemesi’nin Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nun iki hükmünü iptal gerekçesi yayımlandı....

TEKNOPARKLARIN YÖNETİCİ ŞİRKETİNE KAMUSAL YETKİ VERİLEMEZ

Anayasa Mahkemesi’nin, teknoloji geliştirme bölgesinin yönetim ve işletmesinden sorumlu kılınan yönetici şirkete, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile verilen kamusal yetkileri iptal kararının gerekçesi yayımlandı.

Resmi Gazete’de 6 Temmuz 2001 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nun iki hükmü, Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in yaptığı başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi’nce 16 Ekim 2003 tarihinde iptal edilmişti. İptal kararıyla, teknoparkların işleyişinden sorumlu yönetici şirkete yasayla verilen “arazi kullanımı, yapı ve tesislerin porjelendirilmesi, inşası ve kullanımıyla ilgili ruhsat ve izinleri” verme ve denetleme yetkisi ile kamulaştırma yapma olanağı ortadan kalkmış oldu.

Anayasa Mahkeme’sinin 19 Ocak 2006 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan iptal kararında, ister bağlı, ister yetki ister, takdir yetkisi biçiminde kullanılsın “yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verme” ve “denetleme” görev ve yetkisinin idarenin kolluk etkinlikleri içinde yer aldığına dikkat çekilerek, “Bu konuda yapılacak denetim de asli ve sürekli bir kamu hizmetidir” denildi. Bu çerçevede yapı ruhsatı ve buna bağlı olarak yapı kullanma izni verilmesinin genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olup, idarenin asli ve sürekli görevlerinden olduğu vurgulandı. Kararda, “Anayasa’nın 128. Maddesi’ne göre de, belirtilen nitelikteki görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi zorunludur” denildi. Yönetici şirketin bir anonim şirket olarak kurulması, özel hukuk tüzel kişisi olması, çalıştırdığı personelin de iş ve çalışma mevzuatına tabi olması karşısında, Anayasa Mahkemesi, yönetici şirketin ruhsat ve izin verme yetkisini kaldıran kararının gerekçesini şöyle ortaya koydu:

“Bu durumda, yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verilmesi ve denetlenmesinin genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir kamu hizmeti olması nedeniyle memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle gerçekleştirilmesi gerekirken, dava konusu kuralla, ruhsat ve izinlerin bir özel hukuk tüzel kişisi olan yönetici şirket tarafından verilip denetleneceğinin öngörülmesi, Anayasa’nın 128. Maddesi’ne aykırıdır.”

Ayrıca kararda, yönetici şirketin yasanın başka bir hükmüne göre kamu personeli çalıştırabilmesinin yönetici şirketin özel hukuk tüzel kişisi olmasını etkilemeyeceğinin de altı çizildi.

Yönetici şirkete verilen kamulaştırma yetkisine ilişkin hükmünün iptali de Anayasa’nın kamulaştırmayı düzenleyen 46. Maddesi’ne dayandırıldı. Anayasa’nın kamulaştırma yetkisini “devlete ve kamu tüzel kişilerine” tanıdığına dikkat çeken Yüksek Mahkeme, şu saptamalarda bulundu:

“Kamulaştırma bir kamu gücünün kullanılmasını gerektirdiği için özel kişiler tarafından kullanılabilecek bir yetki olamaz. Ancak, gerçek ya da özel hukuk tüzel kişilerinin başvuruları üzerine kamu yararı bulunması halinde yürüttükleri hizmet bakımından denetimine bağlı oldukları kamu tüzel kişileri tarafından kamulaştırma yapılabilir.”